

The Relation between Iranian Medical Science Research in Scopus Database and Burden of Disease in Iran

Zahra Foroughi^{1,2},
Hasan Siamian³

¹ MScStudent in Information Management, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran, Iran

² Health Sciences Research Center, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

³ Assistant Professor, Department of Medical Records, Faculty of Paramedical Sciences, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

(Received October 28, 2015 Accepted November 30, 2015)

Abstract

Background and purpose: Scientific productions have been accelerated in Iran in past decades but their association with health problems and disease burden is doubtful. The aim of this study was to assess the relationship between Iranian scientific productions (published in 2010-2014) with disease burden in Iran using Scopus database.

Materials and methods: Data was collected using Scientometric indicators, direct observation, and notetaking. The current research included all articles written by Iranian researchers during 2010 to 2014 which were published in Scopus- indexed journals. The search was limited to the affiliation 'Iran' and was performed using different keywords including road accident, ischemic heart diseases, major depression disorders, and cerebral vascular diseases. These were believed to have the highest disease burden. Then, the scientometric outputs were recorded and the relationship between scientific productions with disease burden was investigated.

Results: In total, 2824 articles had been published in Scopus-indexed journals. Among them depression disorders and addiction had the highest (1530 records) and lowest (62 records) records, respectively. Major depression disorders were found to have the greatest h-index and the highest percentage of scientific productions with at least one citation was associated with addiction. There was a direct correlation between years of life lost due to premature mortality ($r=0.8$, $P=0.2$), years lived with disability ($r=0.2$, $P=0.8$), and mortality rate ($r=0.9$, $P=0.205$) with scientific productions.

Conclusion: According to our results, Iranian scientific productions in Scopus database are not related to disease burden in Iran; however, they reflect high mortality diseases.

Keywords: scientific products, Iran, burden of disease, medical science, scientometric, Scopus

J Mazandaran Univ Med Sci 2015; 25(132): 177-185 (Persian).

ارتباط تولیدات علمی علوم پزشکی کشور در پایگاه اسکوپوس با بار بیماری های ایران

زهرا فروغی^{۱،۲}
حسن صیامیان^۳

چکیده

سابقه و هدف: با توجه به روند پر شتاب تولید علم در حوزه علوم پزشکی در کشور، این سوال پیش می‌آید که آیا این روند در راستای مشکلات بهداشتی، درمانی می‌باشد. هدف از این پژوهش بررسی ارتباط تولیدات حوزه علوم پزشکی کشور در پایگاه اسکوپوس طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴ با بار بیماری‌ها در ایران می‌باشد.

مواد و روش‌ها: این مطالعه علم‌سنجی از طریق مشاهده مستقیم و فیش‌برداری الکترونیکی گردآوری شد. جامعه آماری، تولیدات علمی موجود در موضوعات مورد نظر این پژوهش که توسط پژوهشگران ایرانی در طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴ در پایگاه‌های اطلاعاتی Scopus نمایه‌سازی شده است، در نظر گرفته شد و با استفاده از فیلد Affiliation دایره جستجو به کشور ایران محدود گردید. به منظور استخراج داده‌ها، کلیدواژه‌های مرتبط با حوادث ترافیکی، بیماری‌های ایسکمیک قلب، اختلال افسردگی اساسی، اعتیاد و بیماری‌های عروقی مغز که بیش‌ترین بار بیماری‌های را دارند، در پایگاه اسکوپوس جستجو گردید و خروجی‌های علم‌سنجی نیز ثبت گردید و ارتباط تولیدات علمی با بار بیماری‌ها بررسی گردید.

یافته‌ها: در مجموع، ۲۸۲۴ رکورد بازایی شد که بالاترین رکورد با ۱۵۳۰ عنوان به اختلال افسردگی و کم‌ترین رکورد با ۶۲ عنوان به اعتیاد تعلق داشت. بیش‌ترین h-index مربوط به اختلال افسردگی اساسی و بیش‌ترین درصد تولیدات با حداقل یک ارجاع مربوط به اعتیاد بود. همبستگی ضعیفی بین شاخص سال‌های از دست رفته عمر در اثر مرگ زود هنگام ($r=0/8$, $p=0/2$) و شاخص سال‌های سپری شده با ناتوانی ناشی از بیماری‌ها و صدمات ($r=0/2$, $p=0/8$) و هم‌چنین همبستگی مثبت قوی بین شاخص مورتالیتی مربوط به بیماری ($r=0/205$, $p=0/9$) با تولیدات علمی مربوطه وجود داشت.

استنتاج: تولیدات علمی محققان و پژوهشگران ایرانی در پایگاه اسکوپوس در راستای بار بیماری‌های کشور نبوده است ولی در راستای بیماری‌هایی که مورتالیتی بالایی دارند، بود.

واژه‌های کلیدی: تولیدات علمی، کشور ایران، بار بیماری، علم‌سنجی، علوم پزشکی، Scopus

مقدمه

جامعه انجام می‌گیرد (۱). اهمیت تولید اطلاعات علمی و نقش انکارناپذیر آن در توسعه پایدار تا بدان حد است که بسیاری از کشورهای پیشرفته دنیا، حجم عظیمی از

امروزه پژوهش به عنوان یکی از اساسی‌ترین زیر ساخت‌های توسعه و پیشرفت کشورها محسوب می‌شود و پژوهش‌های هدفمند برای پاسخگویی به نیازهای

مؤلف مسئول: زهرا فروغی - ساری: میدان معلم، ساختمان شماره ۲ دانشگاه علوم پزشکی مازندران، معاونت تحقیقات و فناوری E-mail: z_foroughi@yahoo.com

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت اطلاعات، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران، ایران

۲. مرکز تحقیقات علوم بهداشتی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران

۳. استادیار، گروه مدارک پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۸/۴ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات: ۱۳۹۴/۸/۱۳ تاریخ تصویب: ۱۳۹۴/۹/۹

را اندازه گیری می نماید. هدف نهایی از برآورد بار بیماری ها، فراهم آوردن عینی ترین شواهد مورد نیاز برای سیاست گذاری، طراحی و مدیریت برنامه های سلامت، اولویت گذاری پژوهش های راهبردی در حوزه سلامت جمعیت و توسعه و تخصیص منابع انسانی و مالی و گسترش ظرفیت های سازمانی در جهت طراحی، اجرا و ارزشیابی مداخله های هزینه اثربخش پیشگیری، درمانی و توانبخشی است.

در نخستین مطالعات بار ملی بیماری ها در ایران، ۲۱ علت مشخص شده است که به ترتیب شامل حوادث ترافیکی، بلایای طبیعی، بیماری های ایسکمیک قلب، اختلال افسردگی اساسی، اعتیاد، سقوط، بیماری های عروقی مغز، کمر درد، آرتروز زانو، آنمی فقر آهن، اختلالات دو قطبی، COPD (بیماری انسدادی مزمن ریه به اضافه قلب ریوی)، سوختگی، ناشی از نیروهای مکانیکی (مواجهه با نیروهای مکانیکی جاندار و بی جان)، تولد زودرس با وزن طبیعی، دیابت شیرین، سنگ کلیه و مجاری ادراری، عفونت تنفسی فوقانی، آکنه و لگاریس، بیماری های قلبی و تنفسی نوزادان و اسکیزوفرنی می باشد (۶). در مطالعه ای تطبیقی که هروی و همکاران (۱۳۸۵) با عنوان: «آیا موضوعات پژوهشی پایان نامه های کارشناسی ارشد پرستاری با شاخص بار بیماری های منطقه به صورت سال های تعدیل شده عمر بر حسب ناتوانی مطابقت دارد؟» انجام دادند، جمعاً ۳۷۳ پایان نامه از نظر موضوعی مورد بررسی قرار گرفت و نشان دادند که اکثر موضوعات پایان نامه های کارشناسی ارشد با علت های بار بیماری به صورت سال های عمر تعدیل شده بر حسب ناتوانی مطابقت داشت (۷).

Lascrain-Sánchez و همکاران (۲۰۰۸) در پژوهش خود به بررسی تاثیر تحقیقات حوزه سلامت در سیستم سلامت کشور اسپانیا انجام داده بود، ارتباط میزان تولیدات حوزه پزشکی کشور اسپانیا در طی سال های ۱۹۹۱ تا ۲۰۰۴ در پایگاه مدلاین با وضعیت مرگ و میر و عوارض و مصرف دارو مورد بررسی قرار گرفت و

سرمایه های ملی خود را صرف توسعه پژوهش و مؤسسات پژوهشی می نمایند. علاوه بر این، افزایش گرایش عموم به فعالیت های علمی که منجر به تولید اطلاعات علمی می شوند، نشان از اهمیت اطلاعات علمی در توسعه و پیشرفت کشورها می باشد. یکی از رسالت ها و فعالیت های دانشگاه ها و مؤسسات پژوهشی، تسهیل و گسترش فرایند تولید اطلاعات و انجام پژوهش مبتنی بر نیازهای اساسی جامعه می باشد. ارزشیابی کمی یافته های علمی حاصل از فعالیت های پژوهشی، مسئولان و برنامه ریزان را یاری می نماید تا بتوانند با هزینه کم تر، بیش ترین استفاده را از منابع مالی و انسانی برده و از آن در بهینه سازی ساختار اقتصادی اجتماعی کشور بهره جویند. علم سنجی از جمله راه کارهایی است که می تواند به توازن بودجه و هزینه های اقتصادی کمک کرده و از این طریق، کارایی تحقیقات را افزایش دهد. علاوه بر این، بررسی تولید علم، ابزار مناسبی برای سیاست گذاری و برنامه ریزی صحیح و شناخت وضعیت گذشته فراهم آورده و موجب هدفدار کردن حرکت های علمی و تعیین اولویت های پژوهشی و در کنار آن منجر به شناسایی نقاط ضعف و کمبودهای موجود در تولید اطلاعات علمی می شود (۲). در کل مطالعات انجام شده در حوزه علم سنجی نشان دهنده آن است که می بایست تحقیقات را به سمت اولویت ها و نیازهای واقعی جامعه هدایت کرد (۳-۵).

در مطالعه بار بیماری ها، سلامت و بیماری جامعه با دو شاخص خلاصه اندازه گیری می شوند که به ترتیب عبارتند از امید به زندگی سالم و Health Adjusted Life Expectancy, HALE و مجموع سال های عمر از دست رفته به علت مرگ زودرس (Years of Life Lost due to premature mortality (YLL)) و به علت ناتوانی ناشی از بیماری ها و صدمات (Years Lived with Disability (YLD)) و مجموع بار مرگ و ناتوانی بر حسب سال های عمر تطبیق شده برای ناتوانی (Disability-Adjusted Life Years (DALY))

موضوعات انتخاب شده در MeSH برای حوادث ترافیکی، Accidents, Traffic، برای بیماری های ایسکمیک قلب، Coronary Artery Disease و برای اختلال افسردگی اساسی، Depression و اعتیاد، Substance-Related Disorders و برای بیماری های عروقی مغز، Cerebrovascular Disorders بوده اند.

در پایگاه SCOPUS جستجو بر اساس فیلدهای: Affiliation (کشور ایران)، Years (۲۰۱۰-۲۰۱۴) و کلیدواژه های مربوطه به بیماری های مورد بررسی صورت گرفت و با توجه به این که محدوده موضوعی تحت پوشش اسکوپوس فراتر از علوم پزشکی می باشد، برای مشخص کردن کل تولیدات علمی در قسمت جستجو و فیلد Subject area، کلیه موضوعات مربوط به حوزه علوم پزشکی مانند Dentistry، Medicine، Nursing، Pharmacology، Psychology، immunology و... در نظر گرفته شد. به منظور علم سنجی رکوردهای به دست آمده از طریق پایگاه Scopus، بعد از آن که جستجو در موضوع مورد نظر صورت گرفت، کلیه رکوردها انتخاب شده و سپس Analyze Search Result فعال گردید. در نهایت تمامی تولیدات به آیت های مختلفی همانند سال و کشور و نوع رکورد و نویسنده و آدرس و مجله و... دسته بندی شده و داده ها آنالیز گردید.

برای بررسی آماری، تولیدات علمی هر حوزه به عنوان یک متغیر و شاخص های Daly مربوط به آن به عنوان متغیرهای بعدی در نظر گرفته شد و ارتباط بین تعداد تولیدات و شاخص های مربوطه توسط نرم افزار SPSS 15 و ضریب همبستگی اسپیرمن مورد آنالیز قرار گرفت.

یافته ها

تعداد تولیدات علمی ۲۶۱ مورد در حوادث ترافیکی، ۹۰۰ مورد در بیماری های ایسکمیک قلب، ۱۵۳۰ مورد در اختلال افسردگی اساسی، ۶۲ مورد در اعتیاد و ۷۲ مورد در بیماری های عروقی مغز بود که درصد تولیدات علمی در حوزه های موضوعی مربوطه نسبت به کل

نتایج نشان داد که با این که بیماری های قلبی و عروقی، ۳۷/۸ درصد عامل مرگ و میر در کشور اسپانیا را تشکیل می دهد، ولی ۸/۷ درصد تولیدات علمی محققین اسپانیایی در مدلاین در خصوص این بیماری می باشد و یا این که علل مرگ و میر در ۲۶ درصد موارد در کشور اسپانیا ناشی از سرطان بود، ولی ۶/۸-۴/۸ درصد تولیدات علمی در زمینه سرطان بود. از طرفی دیگر با توجه به این که بیماری های اعصاب، ۲ درصد از بیماری ها را در این کشور شامل می شد، ولی ۲۳/۵ درصد تولیدات علمی را در بر می گرفت (۸). گزارش های منتشر شده در خصوص علم سنجی تولیدات پژوهشی در حوزه علوم پزشکی کشور بیانگر رشد قابل توجه تولیدات پژوهشی در سال های اخیر است. انتظار می رود این روند پر شتاب تولید علم در حوزه علوم پزشکی در راستای حل مشکلات بهداشتی، درمانی و کاهش بار بیماری ها در کشور باشد. از این رو در این مطالعه به بررسی تحلیلی ارتباط بین تولیدات علمی در ۵ سال اخیر حوزه علوم پزشکی با ۵ مورد اول از بار بیماری های به دست آمده در ایران پرداختیم، چرا که این ۵ بیماری جزء ۵ بیماری اول از دسته بندی بار بیماری به دست آمده در ایران می باشند. هدف از این پژوهش بررسی ارتباط تولیدات علمی در حوزه علوم پزشکی کشور در پایگاه اسکوپوس طی سال های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴ با بار بیماری های ایران بوده است.

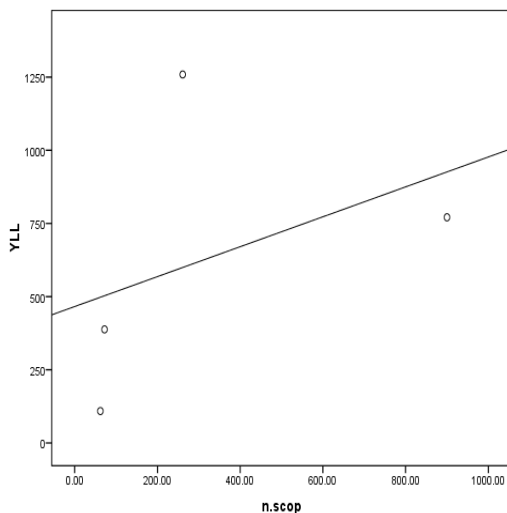
مواد و روش ها

پژوهش حاضر، پژوهشی پیمایشی توصیفی و با رویکرد علم سنجی است و داده ها با بهره گیری از روش علم سنجی و از طریق مشاهده مستقیم و فیش برداری گردآوری شده است. بر اساس مطالعه ملی بار بیماری های ایران، بیماری های دارای بار بیماری بالا به این ترتیب می باشند: حوادث ترافیکی، بیماری های ایسکمیک قلب، اختلال افسردگی اساسی، اعتیاد و بیماری های عروقی مغز. برای بهبود اعتبار جستجو از افراد صاحب نظر علم کتابداری و متخصصین بالینی استفاده شد. کلیدواژه های

نمودار شماره ۴ بیان کننده ارتباط بین تعداد تولیدات علمی منتشر شده ایران در پایگاه Scopus با شاخص سال‌های عمر از دست رفته به علت مرگ زودرس و به علت ناتوانی ناشی از بیماری‌ها و صدمات (DALY) و ارتباط آن با بیماری‌های مدنظر را نشان می‌دهد که بین آن‌ها همبستگی وجود نداشت.

جدول شماره ۱: درصد تولیدات علمی ایران بر اساس بیماری‌های مورد مطالعه در پایگاه Scopus نسبت به کل تولیدات علمی ایران در این پایگاه طی سال‌های ۲۰۱۴-۲۰۱۰

بیماری‌های مورد مطالعه	تعداد تولیدات علمی در پایگاه Scopus	نسبت به کل تولیدات علمی ایران در پایگاه Scopus
حوادث ترافیکی	۲۶۱	۰/۱۳۸
بیماری‌های ایسکمیک قلب	۹۰۰	۰/۴۷
اختلال افسردگی اساسی	۱۵۳۰	۰/۸۱
اعتیاد	۶۲	۰/۰۳۳
بیماری‌های عروقی مغز	۷۲	۰/۰۳۸

نمودار شماره ۱: ارتباط تعداد مقالات منتشر شده در پایگاه Scopus با شاخص YLL مربوط به بیماری (r=0.8, p=0.2)

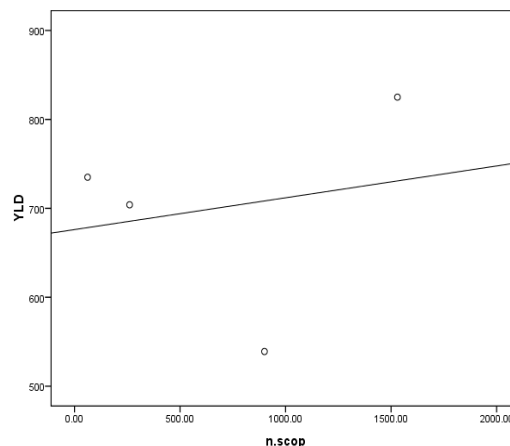
تولیدات علمی موجود در پایگاه Scopus در جدول شماره ۱ آمده است. همان‌طور که در جدول شماره ۱ آمده است، موضوع اختلال افسردگی اساسی در سال‌های ۲۰۱۴-۲۰۱۰ بالاترین درصد و اعتیاد کم‌ترین درصد را به خود اختصاص داده است. جدول شماره ۲ نشان‌دهنده علم سنجی تولیدات علمی ایران در طی دوره زمانی و موضوعات مورد پژوهش حاضر از طریق پایگاه Scopus می‌باشد. همان‌طور که نشان داده شده است، بیش‌ترین h-index مربوط به اختلال افسردگی اساسی، بیش‌ترین درصد تولیدات با حداقل یک ارجاع مربوط به اعتیاد بود و در تمامی بیماری‌ها، بیش‌ترین تولید مربوط به دانشگاه علوم پزشکی تهران بود. ارتباط تعداد مقالات منتشر شده در پایگاه Scopus در حوزه‌های مختلف با شاخص YLL، مربوط به بیماری‌ها در نمودار شماره ۱ آمده است و همان‌طور که در نمودار آمده است، همبستگی مثبت بین شاخص YLL، مربوط به بیماری با تولیدات علمی مربوطه وجود داشت. نمودار شماره ۲ بیان کننده ارتباط بین تعداد تولیدات علمی منتشر شده ایران در پایگاه Scopus با شاخص سال‌های عمر از دست رفته به واسطه ناتوانی ناشی از بیماری‌ها و صدمات (YLD) و ارتباط آن با بیماری‌های مدنظر را نشان می‌دهد که در این مورد نیز همبستگی مثبت ضعیفی وجود داشت. نمودار شماره ۳ ارتباط بین تعداد تولیدات علمی ایران در پایگاه Scopus با شاخص مرگ و میر و هم چنین مرتبط با بیماری‌های مورد بحث در پژوهش حاضر را بیان می‌کند که همبستگی مثبت قوی با بالاترین ضریب همبستگی بین آن‌ها وجود داشت.

جدول شماره ۲: علم سنجی تولیدات علمی حوزه‌های مورد بررسی در سال‌های ۲۰۱۴-۲۰۱۰

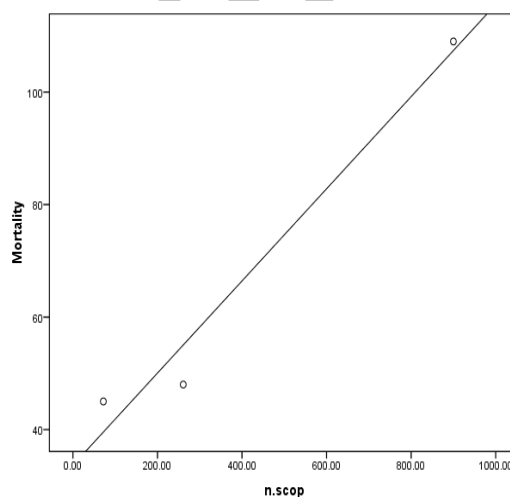
Affiliation (تعداد)	Source (تعداد)	تعداد تولیدات با حداقل یک ارجاع (درصد)	h-index	تعداد تولیدات علمی	بیماری‌های مورد مطالعه
Tehran University of Medical Sciences(۶۴)	Trauma Monthly(۱۲)	(۵۲/۸)۱۳۸	۱۲	۲۶۱	حوادث ترافیکی
Tehran University of Medical Sciences(۳۲۹)	Journal of Tehran University Heart Center(۹۸)	(۵۲/۵)۴۷۳	۱۶	۹۰۰	بیماری‌های ایسکمیک قلب
Tehran University of Medical Sciences(۳۷۵)	Procedia Social and Behavioral Sciences(۷۵)	(۵۳/۰۷)۸۱۲	۲۳	۱۵۳۰	اختلال افسردگی اساسی
Tehran University of Medical Sciences(۲۹)	Substance Use and Misuse(۷)	(۶۲/۹)۳۹	۸	۶۲	اعتیاد
Tehran University of Medical Sciences(۲۲)	Acta Medica Iranica(۳)	(۳۳/۳)۲۴	۹	۷۲	بیماری‌های عروقی مغز

بحث

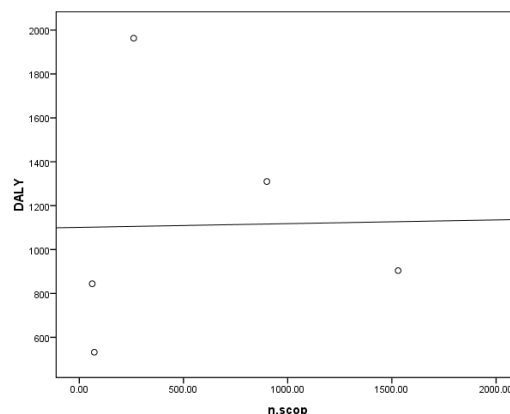
نتایج مطالعه حاضر نشان داد که تعداد تولیدات علمی در زمینه افسردگی در طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴ در پایگاه Scopus بیش‌ترین آمار را در طی بازه زمانی تعیین شده به خود اختصاص داده است. از ۱۸۷۸۶۳ تولیدات علمی، اختلال افسردگی با ۰/۸۱ درصد، بالاترین آمار را در بین تولیدات علمی ایران داشته است. هم‌چنین یافته‌های آماری نشان داده است که بین تعداد تولیدات علمی منتشر شده ایران در پایگاه Scopus با شاخص مرگ و میر مربوط به بیماری‌های مورد پژوهش حاضر، همبستگی مثبت معنی‌داری وجود دارد. هر وی و همکارانش (۱۳۸۵) در پژوهش خود نشان دادند بیش‌ترین تعداد پایان‌نامه‌ها مربوط به اختلالات عصبی روانی و کم‌ترین تعداد در خصوص موضوعات مربوط به بیماری‌های گوارشی، کمبودهای تغذیه‌ای و بیماری‌های پوستی انجام گرفته است. یافته‌ها نشان داد که موضوعات پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد پرستاری با علت‌های بار بیماری به صورت سال‌های عمر تعدیل شده بر حسب ناتوانی در موضوعات حوادث و سوانح عمدی و غیر عمدی، اختلالات اعضای حسی، آنومالی‌های مادرزادی، بیماری‌های تنفسی و عفونت‌های آن، بیماری‌های گوارشی، کمبودهای تغذیه‌ای، اختلالات تغذیه‌ای و غدد درون‌ریز و بیماری‌های دندان نامتناسب و کم‌تر از حد مطلوب بود بیماری‌های قلبی-عروقی و نیوپلاسم‌های بدخیم، وضعیت مادری و حول و حوش زایمان، بیماری‌های دستگاه تناسلی-ادراری، بیماری‌های پوستی و بیماری‌های عضلانی-اسکلتی و دیابت شیرین بیش‌تر از حد مطلوب و در خصوص بیماری‌های عصبی-روانی در حد مطلوب بود و در نهایت به این نتیجه دست یافتند که اکثر موضوعات پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد با علت‌های بار بیماری به صورت سال‌های عمر تبدیل شده بر حسب ناتوانی مطابقت داشت که تا حدودی شبیه مطالعه حاضر می‌باشد. با این تفاوت که پژوهش‌ها در یک رشته خاص مانند پرستاری، تحت تاثیر اولویت‌ها و

نمودار شماره ۲: ارتباط تعداد مقالات منتشر شده در پایگاه Scopus با شاخص YLD مربوط به بیماری ($r=0.2, p=0.8$)

نمودار شماره ۳: ارتباط تعداد مقالات منتشر شده در پایگاه Scopus با شاخص Mortality مربوط به بیماری با استفاده از ضریب همبستگی ($r=0.9, p=0.205$)

نمودار شماره ۴: ارتباط تعداد مقالات منتشر شده در پایگاه Scopus با شاخص DALY مربوط به بیماری ($r=0.5, p=0.3$)

تفسیر شود و به این نتیجه دست یافتند که میزان تخصیص بودجه به صورت هدفمند در مراکز بهداشتی-درمانی با بار بیماری‌ها انطباق ندارد (۱۲). از نظر شاخص h-index نیز بیماری افسردگی، بالاترین h-index را دارا بود و بیماری‌های ایسکمیک قلبی و حوادث ترافیکی در رده‌های بعدی قرار گرفت. از نظر تعداد ارجاعات به هر موضوع نیز ۶۲/۹ درصد تولیدات مرتبط به موضوع اعتیاد، دارای حداقل یک ارجاع بوده و البته نیمی از تولیدات علمی مربوط به بیماری‌های ناشی از حوادث ترافیکی و ایسکمیک قلبی و افسردگی نیز حداقل یک ارجاع را به خود اختصاص داده است و این در حالی است که ۶۶/۶ درصد تولیدات در زمینه بیماری‌های عروقی مغزی بدون ارجاع می‌باشند و این خود نشان‌دهنده آن است که تولیدات در زمینه موضوعی اعتیاد در بین سایر تولیدات ایران بیش‌تر مورد توجه محققین قرار گرفته است. هر چند که موضوع اعتیاد در ایران در طبقه‌بندی که از نظر بار بیماری انجام گرفته است، نسبت به حوادث ترافیکی و بیماری‌های ایسکمیک قلبی و افسردگی از بار بیماری کم‌تری برخوردار است.

مطالعه ما نشان داد که در بین کل تولیدات علمی ایران در زمینه‌های موضوعی مورد پژوهش حاضر، بیش‌ترین تعداد Affiliation مربوط به پژوهشگران و اعضای هیئت علمی و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تهران بوده است. در مطالعه‌ای که Groneberg-Kloft و همکارانش (۲۰۱۳) با عنوان «علم سنجی پژوهش‌های طب ترافیک» انجام دادند، هدف آن تجزیه و تحلیل کیفیت، ارزیابی و توزیع جغرافیایی پژوهش‌های مربوط به طب ترافیک بود که بخش حمل و نقل و مراقبت‌های بهداشتی را پوشش می‌دهد و از روش علم سنجی در ترکیب با تراکم تجسم (نقشه‌برداری) و اطلاعات منتشره مربوط به طب ترافیکی در پایگاه استناد علوم بین‌المللی سال‌های ۱۹۰۰ تا ۲۰۰۸ استفاده نمودند که مشخص گردید که ایالت متحده آمریکا، بیش‌ترین فعالیت تحقیقاتی را (۲۳۳۰) در این زمینه دارد و آلمان و کانادا

موضوعات خاص آن رشته قرار داشت. با این حال موضوعات پژوهشی آن‌ها در راستای بار بیماری‌ها نبوده است (۹). تقسیم‌بندی آمار منتشره در زمینه بار بیماری‌ها از کشور ما تا حدودی متفاوت از گزارش سازمان جهانی بهداشت است (۷). برآورد کلی این است که هرچه کشور، پیشرفته‌تر و دارای درآمد بالاتری باشد، بیماری‌های غیرواگیر بخش غالبی از علل مرگ و میر و بار بیماری را تشکیل می‌دهند (۱۰). علاوه بر حیطه پژوهش می‌بایست آموزش‌های ما نیز در راستای بار بیماری‌ها باشد، با این حال در مطالعه تطبیقی که آیین و همکارانش (۱۳۸۵) با عنوان «برنامه درسی کارشناسی پرستاری: مطابقت آن با شاخص بار بیماری‌های منطقه به صورت سال‌های تعدیل شده عمر بر حسب ناتوانی» انجام دادند، سرفصل دروس کارشناسی پیوسته پرستاری مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی مورد بررسی قرار گرفت و در نهایت نتیجه بیانگر عدم توجه کافی به نیازهای بهداشتی جامعه در برنامه‌ریزی درسی رشته پرستاری می‌باشد. با توجه به اهمیت سوانح و حوادث در ایران و کاهش اپیدمی بیماری‌های عفونی و انگلی قدیم و پیدایش بیماری‌های عفونی نوظهور، پیشنهاد گردید که برنامه درسی پرستاری بازنگری و براساس نیازهای بهداشتی جامعه و با نگاهی به شاخص DALY اصلاح گردد (۱۱). در مطالعه‌ای مقطعی که Gross و همکاران (۱۹۹۹) انجام دادند، مقایسه‌ای بین بودجه بیماری‌های خاص و ۶ نوع از بار بیماری در سال ۱۹۹۶ صورت گرفت و بودجه پیش‌بینی شده محاسبه و با بودجه واقعی مقایسه گردید و در نتیجه هیچ رابطه‌ای بین میزان بودجه موسسات بهداشت ملی امریکا و بروز، شیوع و یا تعداد روز در بیمارستان وجود ندارد و با وجود انتقادات گذشته، مقدار و تخصیص بودجه پژوهشی موسسات بهداشت ملی امریکا برای تحقیقات در بیماری با بار همراه آن ناکافی و خودسرانه بوده است و این که درجه تطبیق بین بودجه موسسات بهداشت ملی امریکا و بار بیماری و ارزیابی سطوح بودجه در این زمینه باید بسیار محتاطانه

ولی باتوجه به شیوع این اختلال‌ها؛ هنوز کاستی‌هایی در برخی از زمینه‌ها و موضوع‌ها وجود دارد (۱۴). از محدودیت‌های مطالعه حاضر عدم بررسی بیماری‌های بیش‌تر و سایر شاخص‌های بهداشتی می‌باشد. لذا پیشنهاد می‌گردد مطالعات تکمیلی بر روی بیماری‌های مختلف جهت تعیین دقیق‌تر ارتباط شاخص‌های مربوط به بیماری‌ها با تولیدات علمی و برنامه‌ریزی در جهت سوق دادن پژوهش‌های کشور به سمت نیازهای سلامت صورت گیرد.

در نهایت نتایج پژوهش حاضر نشان داد که تولیدات علمی که توسط محققان و پژوهشگران ایرانی منتشر می‌گردد و در پایگاه اسکوپوس نمایه می‌گردد، در راستای بیماری‌هایی که بالاترین بار بیماری را در سطح جمعیت ایران دارد، نبوده ولی در راستای بیماری‌های که مورالتی بالایی دارند، می‌باشد.

سپاسگزاری

از سرکار خانم دکتر خردمند به خاطر کمک در تهیه مقاله تشکر می‌گردد.

References

- Sharifi V, Rahimi-Movaghar A, Mohammadi MR, Goodarzi RR, Izadian ES, Farhoudian A, et al. Analysis of mental health research in the Islamic Republic of Iran over 3 decades: a scientometric study. *East Mediterr Health J* 2008; 14(5): 1060-1069.
- Bazrafshan A, Mostafavi E. A Scientometric Overview of 36 Years of Scientific Productivity by Pasteur Institute of Iran in ISI SCIE. *J Health Adm* 2011; 14(45): 7-10.
- Biglu MH, chakhmach N. A decade of scientific publications in the Web of Science in Psychology. *Scientific Journal of Kurdistan University of Medical Sciences* 2013; 22(97): 294-295.
- Biglu MH, Movahedian Gh, Ghojzadeh M, Shahmohammadi G. Exploration of Iranian Scientific Productions on Biomarkers in Medline 2000-2011. *J Mazandaran Univ Med Sci* 2013; 23(107): 140-145.
- Riahi A, Siamian H, Zareh A, Alizadeh Navaei R, Haghshenas MR. Quantitative Evaluation of Scientific Productions in Iran in Immunology and Microbiology Indexed in Scopus Database (2000-2012). *J Mazandaran Univ Med Sci* 2014; 24(118): 205-213.
- Naghavi M, Abolhassani F, Pourmalek F, Lakeh M, Jafari N, Vaseghi S, et al. The burden of disease and injury in Iran 2003. *Popul Health Metr* 2009; 7: 9.

7. Heravi Karimooi K, Aein F, Ahmadi F, Tootoonchi M. Are Nursing Students' Thesis Topics in Accordance with Burden of Diseases as Disability Adjusted Life Years in Iran? *Iran J Med Edu* 2006; 6(1): 117-124.
8. Lascurain-Sánchez ML, García-Zorita C, Martín-Moreno C, Suárez-Balseiro C, Sanz-Casado E. Impact of health science research on the Spanish health system, based on bibliometric and healthcare indicators. *Scientometrics* 2008; 77(1): 131-46.
9. Mathers CD, Loncar D. Projections of global mortality and burden of disease from 2002 to 2030. *PLoS Med* 2006; 3(11): e442.
10. Mathers CD, Fat DM, Inoue M, Rao C, Lopez AD. Counting the dead and what they died from: an assessment of the global status of cause of death data. *Bull World Health Organ*. 2005; 83(3): 171-177.
11. Aeen F, Heravi M, Ahmadi F, Tootoonchi M. Baccalaureate Nursing Curriculum: Its Adjustment with Burden of Diseases as "Disability Adjusted Life Years" in Iran. *Iranian Journal of Medical Education* 2006; 6(2): 8-16.
12. Gross CP, Anderson GF, Powe NR. The relation between funding by the National Institutes of Health and the burden of disease. *N Engl J Med* 1999; 340(24): 1881-1887.
13. Groneberg-Kloft B, Klingelhofer D, Zitnik SE, Scutaru C. Traffic medicine-related research: a scientometric analysis. *BMC Public Health* 2013; 13: 541.
14. Amin Esmaeili M, Sardarpour Gudarzi S. Bibliometric Analysis of Research on Mood Disorders in Iran. *Iran J Psychiatry Clin Psychol* 2009; 15(2): 159-167.

Archive of SID